A°. 1833. N°. 138.

LEYDSCHE COURANT.

MAANDAG DEN 18 NOVEMBER.

PROGRAMMA
DER
PRIJSUITLOVING EN DER TENTOONSTELLING
VOOR 1834, DOOR HET
SCHILDERKUNDIG GENOOTSCHAP
ARTI SACRUM,
TE ROTTERDAM.

Het Bestuur des Genootschaps stelt, ingevolge Art. 4 van deszelfs Wetten en der genomen besluiten in eene vergadering der Stembevoegde Leden, op den 2 September l. l. gehouden, de navolgende, voor 1834 bij loting uit de onderscheide Kunstvakken getrokkene, Prijsstoffen voor:

SCHILDERKUNST.

I. GESCHIEDENIS.

De Vaandrig PIETER DIRKSZ. HASSELAAR, *zich in het beleg van* Haarlem *zeer onderscheiden en den Spanjaarden veel afbreuk gedaan hebbende, zochten deze zich, na de overgave der Stad, tegen het aangegaan verdrag van hem meester te maken. In de kamer gekomen, alwaar hij met zijne Familie aan tafel zat, grepen zij zijn Broeder, welke hierover zeer verslagen werd,* PIETER DIRKSZ. HASSELAAR, *hierna opstaande, beide: „Zoo gij den Vaandrig zoekt, laat dezen los, ik ben het."*

De Hoofd-figuren zullen niet kleiner dan vier Nederlandsche palmen mogen zijn; doch de grootte van de Schilderij wordt aan de keuze des Kunstenaars overgelaten.

De prijs is: *Een Getuigschrift* en *Een Honderd Vijf-en-zeventig Hollandsche Guldens.*

II. ZEE-SCHILDEREN.

Een tafereel, van den hevigen storm (Augustus 1833) op een der Nederlandsche Kusten, waar een Schip, in zeer groot gevaar, door het volk van den in de nabijheid zeilend groot schip, met een of twee booten of sloepen, werde ter hulpe gesneld, om de ongelukkigen te redden. De overige stoffagie van eenige schepen en sleepvaardig bijwerk wordt aan de vrije keuze des Kunstenaars overgelaten; zullende het geheel piquant door de Zon verlicht en, grootsch van effect moeten zijn.

De grootte der Schilderij, zonder de lijst, zal niet kleiner dan eene Nederlandsche el breedte, bij vijf-en-zeventig Nederlandsche duimen hoogte mogen zijn.

De prijs is: *Een Getuigschrift* en *Een Honderd Vijf-en-zwintig Hollandsche Guldens.*

VOORWAARDEN DER MEDEDINGING.

Art. 1. De Schilderijen moeten in behoorlijke lijsten vrachtvrij gezonden worden aan het Lokaal des Genootschaps, vóór of uiterlijk op den 23 Julij 1834. Alle stukken die na dit tijdstip worden aangeboden, alsmede de reeds die aan het hierboven vermelde, betrekkelijk de afmetingen enz., niet zullen hebben voldaan, of die reeds in eenige andere Kunstzaal in dit Rijk zijn ten toon gesteld zullen van de mededinging worden uitgesloten.

Art. 2. Het Genootschap houdt zich voor de uitgeloofde Premiën in deze beide Kunstvakken niet toe te kennen, indien geen der ingekomene Schilderijen door hetzelve gemeend wordt dezelven waardig te zijn.

Art. 3. De Premien toegewezen wordende, blijven de bekroonde even als de niet bekroonde Stukken, de eigendom der vervaardigers, doch zullen die der eerste gehouden zijn eene uitvoerige schets in olie- of waterverw tot een aandenken het Genootschap te schenken, binnen zes maanden na de toewijzing der Premien.

Art. 4. De ter mededinging in te zenden Stukken zullen elk moeten worden voorzien van eene zinspreuk, die tevens behoort gemeld te worden op den omslag van een verzegeld biljet, herwelk de naam, de voornamen, benevens de gedoofde-en woone- of verblijfplaats der vervaardigers moet bevatten, dit laatste ingesloten in een naamlooze brief, waarin het door den Kunstenaars, bij het vervaardigen van zijn werk, in het kort zal vermeld zijn, en welke mede vrachtvrij aan den Secretaris moet worden gezonden.

Art. 5. De ingezondene Stukken zullen in de eerste veertien dagen van *Augustus* beoordeeld worden door eene bijzondere Kommissie, waarvan het merendeel der Leden uit Kunstenaars, buiten Rotterdam woonachtig, zal gekozen worden. Geen Kunstenaar, ofschoon tot de beoordeeling verzocht, zal aan dezelve werkelijk deel mogen nemen, indien hij zich onder het getal der mededingers bevindt, overigens ook zijne stem niet kunnen geven aan zijn Zoon, Broeder of vollen Neef; en indien zulks mogt plaats grijpen, zal de op zoodanig eene wijze uitgebragte stem voor onwettig en vervallen worden gehouden, zonder dat het noodig zijn zal de stemming te herveren.

Art. 6. Ter behaling van eene Premie, onder de voorbehoudingen bij Art. 1 en 2 vergesteld, zal eene volstrekte meerderheid der stemmen van beoordeelaren vereischt worden.

Art. 7. Tot de mededinging zullen alleen worden toegelaten Noord-Nederlandsche Kunstenaars, in de onderscheidene gewesten van het tegenwoordige Koningrijk geboren of woonachtig, diegenen, welke in *Italien* of elders, hunne studien volbrengen daaronder begrepen.

Art. 8. Al de ingezondene Stukken ter mededinging verblijven in de zaal der Tentoonstelling, zoo lang dezelve geopend zijn zal.

VOORWAARDEN DER TENTOONSTELLING.

Art. 1. De Tentoonstelling voor Kunstwerken van *Schilder-*, *Teeken-*, *Graveer-*, *Bouw-* en *Beeldhouwkunst*, door Noord-Nederlandsche of in het Rijk gevestigde levende Meesters, onder opzigt der hieraan vermelde vereenigde Kommissie, zal plaats hebben binnen deze Stad in een daartoe nader aan te wijzen Lokaal.

Art. 2. Deze Tentoonstelling zal gedurende de geheele maand Augustus 1834, van des morgens 10 tot des namiddags 4 ure, geopend zijn, en niet meer dan acht dagen kunnen verlengd worden, doch zullen één dag vóór de opening, alsmede op Zon- en Feestdagen alleen de Leden des Genootschaps ARTI SACRUM op hunne gewone vrijkaarten worden toegelaten.

Art. 3. Alle Kunstwerken, in dezen bedoeld, en bepaaldelijk Schilderijen en Teekeningen met behoorlijke lijsten voorzien, ook die van elders door Leden van verdiensten des Genootschaps vrachtvrij ingezonden, zullen in het nader aan te wijzen Lokaal van den 10 tot uiterlijk den 23 Julij eerstkomende in ontvang genomen worden, en gedurende den tijd der Tentoonstelling onder goed toevoorzigt worden gesteld.

Art. 4. Men wordt verzocht jeder in te zenden Stuk te doen vergezeld gaan van eenen vrachtvrijen brief, aan het adres van den Secretaris des Genootschaps, inhoudende den juisten naam en de woonplaats van den vervaardiger of inzender, met eene korte omschrijving van het onderwerp ter vermelding op den Catalogus. — En zij die verlangen mogten hunne Kunstwerken te verkoopen, el mede daarin op te geven den bepaalden prijs waarvoor men dezelve zoude willen ontslaan; terwijl de Kommissie omtrent dit laatste met de vereischte discretie zal handelen; doch zal geen onderhandsche koop van een ter verkoop aangekondigd Kunststuk erkend worden.

Art. 5. Geene Kopijen in olieverw van Schilderstukken op dezelfde wijze vervaardigd, noch getekende voorwerpen naar prent- of steendruk-modellen, evenmin Stukken die op de vorige Tentoonstelling alhier geweest zijn, hoch ook Kunstwerken aan anderen in eigendom toebehoorende, dan met schriftelijke toestemming van den Kunstenaar, zullen op deze Tentoonstelling worden toegelaten, als mede geene voortbrengselen van overledenen Kunstenaars, noch in het algemeen iets dat met de openbare orde of zedelijkheid zoude kunnen geacht worden strijdig te zijn, waaromtrent de Kommissie, al mede met onpartijdige kiesschheid zal uitspraak doen.

Art. 6. Alle Kunstwerken, die na het bovengemelde tijdstip der inzending mogten inkomen, zullen alleen geplaatst worden bijaldien er nog opene plaatsen zijn; en indien, onverhoopt de veelheid der Stukken eene goede plaatsing onmogelijk maakte, zal men van elken Kunstenaar ten minste één of twee Stukken plaatsen, weshalve de Kunstenaars verzocht worden in den geleidenden brief op te geven welk der door hun ingezondene Stukken zij het liefst wenschen Tentoongesteld te zien.

Art. 7. Onmiddelijk na de finale sluiting der Tentoonstelling zullen de Kunstenaars hunne ingezondene Stukken, onverkocht zijnde, aan het lokaal der Tentoonstelling kunnen terug bekomen, en zij die, buiten deze Stad woonende, verlangen mogten dat hun dezelve worden toegezonden, verzocht zijn, hiervan in den geleidenden brief bij de afzending melding te maken. Alles echter zonder eenige verantwoordelijkheid aan de zijde der Kommissie, welke hierroe intusschen alle mogelijke middelen van bezorgdheid zal aanwenden, en de Kunstwerken vrachtvrij terugzenden.

De Kommissie, op grond van vroegere ervaring door de aanzienlijke verkoopen van kunstwerken, als welke bij de vorige Tentoonstelling alhier plaats hadden, overtuigd van den weldadigen invloed eener dusdanige kunstbeschouwing, zoo wel op de uitbreiding als verhooging van den kunstzin en kunstsmaak harer Landgenooten, durft ook nu wederom het vertrouwen voeden, dat de Kunstenaars en Liefhebbers deze Tentoonstelling, ook ten aanzien der prijsdigging, met kenrige Voortbrengselen van hun genie zullen verrijken, en daardoor den nationalen kunstroem des Vaderlands bij verdere ijvering krachtdadig zullen helpen handhaven en verhoogen. Ten welke einde dan ook alle Maatschappijen, beoefenaars en beminnaars der Schoone Kunsten, mitsgaders alle Eigenaars of Uitgevers van Tijdschriften en Dagbladen, verzocht worden, om door de verbreiding van dit Programma het daarin vorgezegde doel mede te willen bevorderen.

Rotterdam, September 1833.

De Vereenigde Kommissie voor deze Tentoonstelling voornoemd,

Van wege de Ed. Achtb. Regering der Stad *Rotterdam*:
Mr. M. C. BICHON VAN IJSSELMONDE.
Mr. N. J. A. C. HOFFMANN.
M. W. REEPMAKER.

Van wege het Bestuur des Genootschaps *Arti Sacrum*:
G. DE MEIJER.
C. VAN VOLLENHOVEN.
W. BICKER TOP, *Secretaris*.

NEDERLANDEN.

LEYDEN den 17 November.

Het *Handelsblad* deelt eenen brief uit 's Gravenhage mede, waarin gezegd wordt, dat er nieuwe mentiën aan den heer *Dedel* zullen gezonden worden, en de voorstellen omtrent Luxemburg slechts korten tijd geleden, aan de Duitsche Bondsvergadering gedaan zijn. Men meende in denzelven, dat de conferentien hier eer zouden hervat worden, dan nadat de acten van toetreding der Bondsvergadering en van de agaten van het Huis van Nassau officiel zouden bekend zijn.

Nog wordt door dit blad vermeld: „Naar wij vernemen, wordt Z. K. H. de Prins *van Oranje* heden uit het leger in de Residentie verwacht, en zoude Z. K. H. tot na de viering van het verjaarfeest van Hare Maj., onzer hooggeachte Koningin, in 's Hage verblijven. Ook zoude, naar men verder zegt, Z. K. H. de Prins *Frederik* der Nederlanden, benevens Hoogstdeszelfs Gemalin, kort na het vieren van dezen hoogtijdelijken dag, naar Berlijn vertrekken, alwaar H. K. H. de Prinses eenigen tijd zal vertoeven.

„Er liep een gerucht, volgens hetwelk de onderhandelingen te Zonhoven tusschen de Nederlandsche en Belgische Kommissarissen tot een gewenscht einde gebragt zijn."

[illegible] het [illegible] vaderlandsche [illegible] thans te Medenblik gevestigd, van [illegible] de ondervinding dagelijks leert, dat het luchtgestel [illegible] is voor dezulken, die niet in der noord te huis behooren; ook meent men, dat voortaan Instituuts naar Muiden zal worden verlegd.

— Uit Utrecht wordt van den 11den gemeld: „Heden had alhier de te voren aangekondigde plegtigheid in het groot Auditorium dezer Hoogeschool plaats, van welke ons door een der genoodigden het volgende verslag is toegezonden.

„Nadat op Vrijdag en Zaturdag den 8sten en 9den November de gelegenheid geopend was geweest, om de uitgegevene eere-wapenen te bezigtigen, en dezelve, zoo wel om de kostbaarheid als smaakvolle bewerking, de algemeene bewondering hadden gaande gemaakt, zonder dat ieder gaarne regtmatige hulde deed aan het kunst-talent van den reeds met roem bekenden vervaardiger, den heer *Verschuur* van Amsterdam, was de dag van heden, zijnde de dag, waarop de kompagnie, vóór drie jaren, hare Akademie-stad verliet, bestemd, om de plegtige uitreiking dier wapenen te doen, ter welker bijwoning niet alleen Heeren Curatoren en Professoren, maar ook de aanzienlijke, zoo burgerlijke als militaire autoriteiten,

binnen deze stad residerende, voor zoo verre dezelve in eenige betrekking tot de kompagnie gestaan hadden, namens Heeren Studenten, leden der kompagnie, waren uitgenoodigd.

„ Toen de genoodigden de hun aangewezen plaatsen hadden ingenomen, en het overige gedeelte van het Auditorium door vele aanschouwers en eene groote schaar van Studenten vervuld was, werden door de daartoe uit de Jagers benoemde Commissie, de Heeren Officieren en Onder-officieren der Studenten-kompagnie binnengeleid en hun de eereplaatsen aangewezen, die voor het spreekgestoelte voor hen waren afgezonderd, tegenover eene tafel, op welke de geschenken ten toon gespreid waren. Intusschen liet de muzijk zich welluidend hooren, en beklom de heer *C. Star Numan*, kandidaat in de regten en sergeant bij de kompagnie, den katheder. Treffend was de algemeene stilte onder de zoo talrijke menigte, welke genoegzaam de ingespannen verwachting aanduidde, die ieder van dezen hoogge-schatten kweekeling dezer Hoogeschool koesterde. Dezelve werd dan ook niet te leur gesteld. De menigvuldige verdiensten der Officieren, vooral van den aanvoerder *Wilhelmie*, werden dankbaar erkend, ook die der Onder-officieren afzonderlijk vermeld en de zorgen en bemoeijingen van allen, ieder in zijne betrekking, om de eer der kompagnie te bevorderen, en dezelve in staat te stellen, om Vaderland en Koning van nut te kunnen zijn, met warme erkentelijkheid herdacht.

„ Hierop werden de kostbare eerewapenen en geschenken aan de Heeren Officieren plegtig uitgereikt. De gewaarwordingen die allen bezielden, waren op hun gelaat zigtbaar, en het was voorzeker in aller geest gespro-ken, toen de bevelhebber der kompagnie, diep getroffen, zijne gevoelig-heid voor de eer aan hem en aan de overige Heeren door deze geschen-ken aangedaan, en door de wijze waarop zij dezelve mogten ontvangen, in gepaste bewoording openlijk te kennen gaf; terwijl de algemene toe-juiching der Jagers genoegzaam toonde, hoe zeer hun dit antwoord wel-gevallig was, en tevens hoe zeer de Heer *Numan* in hunnen geest en als uit hun hart gesproken had.

„ Het was uit deze toejuiching, waarvan de redenaar zich niets toeëigen-de, dat hij gepaste aanleiding nam, om zich en zijne wapenbroeders in de achting en in de vriendschap van hen aan te bevelen, onder wier bevelen en geleide zij eenen geruimen tijd hadden doorgebragt. De herinnering aan die dagen zoude een allen dierbaar wezen en tot vreugde en dankbaar-heid stemmen, maar ook met smart en weemoed gepaard gaan; daar er nu reeds leden der kompagnie, die mede deze bewijzen van achting aan hunne aanvoerders hadden toegedacht, uit het midden hunner letterkundige loop-baan door den dood waren weggeruk. Aan deze dan werd uitdrukkelijk gedacht, en straks een requiem-muzijk aangeheven, die alle gemoederen trof en ons weemoedig aan die braven afgestorvenen deed gedenken.

„ Eindelijk wendde zich de spreker tot de genoodigden, om hun nog-maals voor alle bewijzen van belangstelling en ook voor hunne tegenwoor-digheid bij deze plegtigheid dank te zeggen. Hetgene bij die gelegenheid aan Heeren *Curatoren en Professoren*, in naam der geheele kompagnie, gezegd werd, was van dien aard, dat men de Hoogeschool gelukkig mag noemen, bij welk zulke een band van gehechtheid tusschen Leeraar en Leer-lingen bestaat.

„ Na de plegtigheid was de zaal boven de schouwburg ingerigt, ten einde ieder zijne opwachting bij de Heeren Officieren zoude kunnen maken, en is deze gedenkwaardige dag met een souper besloten, dat tot vreugde en genoegen der deelgenooten is afgeloopen."

— Te Kinnen heeft den 12den dezer de plegtige uitreiking van de eere-medailles aan die milicien plaats gehad, welke bij het beleg der citadel van Antwerpen zijn tegenwoordig geweest en zich met groot verlof in die gemeente bevonden. Op het raadhuis werden, na eene gepaste aanspraak van den Burgemeester der plaats, gemelde dapperen, in naam des Konings, met de eerepenningen versierd. Des avonds had in het logement *de Raas* een souper plaats, waarbij gemelde milicien genoodigd waren, en vaderlandsch gevoel en guile vrolijkheid mede voorzaten.

— Uit Zwolle wordt berigt, dat de Cholera die zich dit jaar weder in eenige gemeente der provincie Overijssel had geopenbaard, opgehouden is.

— Te Nijmegen is den 10 November, Z. K. H. de Hertog *van Saksen Weimar* van zijne reis door Duitschland en Italie aangekomen, en zoude den volgenden dag naar Rotterdam vertrekken.

— De aanspraak, waarmede *Leopold* de Belgische Kamers geopend heeft, is de volgende:

„ MYNE HEEREN!

„ Nauwelijks zijn er vijf maanden verloopen sedert het tijdstip, waarop ik de laatste zitting geopend heb, en hoewel ik a generaal gewigtig feit, van dien aard, dat daardoor onze buitenlandsche toestand zoo worden ver-anderd, heb aan te kondigen, gevoelde ik toch de behoefte, om mij te midden dezer vergadering te begeven, alwaar het mij is, als ik het ge-trouwe volk, dat mij zoo vele blijken van vertrouwen en genegenheid geeft, gezamenlijk wedervinde.

„ De geboorte van den koninglijken prins heeft de banden, die den troon met het Belgische volksbestaan verbinden, nog nauwer toegehaald.

„ Ik maak er mij een genoegen van, om mij de gevoelens, die gij mij te dier gelegenheid hebt uitgedrukt, en de betuigingen van medegevoel, die ik, bij die gelukkige omstandigheid, uit alle gedeelten des koningrijks ontvangen heb, te herinneren.

„ Na het sluiten der overeenkomst van den 21sten Mei, zijn onderhan-delingen hervat, tot strekking hebbende, om tot een eindverdrag tusschen België en Holland te geraken; de hinderpalen, die de schorsing daarvan hebben te weeg gebragt, en die, zoo als gij uit onlangs ontvangene mede-deelingen weet, aan mijne regering vreemd zijn, zijn tot op dezen dag nog niet opgeheven. Wij blijven te dien aanzien in denzelfden toestand.

„ Ik zie met zeer levendige belangstelling de verbetering van onzen in-wendigen toestand gade. De verwachtingen, die ik te dien aanzien, bij de opening der onlangs geëindigde zitting, had geuit, zijn grootendeels verwezenlijkt. Eene gedeeltelijke ontwapening is mogelijk geworden; zij is tot stand gebragt, zonder de inrigting van het leger te verzwakken, maar zoodanig, dat daardoor een groot aantal handen aan de nijverheid en den landbouw, die daaraan behoefte gevoelden, zijn wedergegeven.

„ Een niet minder gelukkig gevolg van dezen maatregel is geweest, dat de schatkist daardoor aanmerkelijk is verligt. De besparingen, die in de begrooting van het departement van oorlog voor 1833 zijn gebragt, zullen ten aanzien der uitgaven van hetzelfde departement voor 1834 van dienst zijn; wordende desinfectemin de inrigting van het leger op dien voet ge-handhaafd, welken de veiligheid des lands vordert.

„ Onze krijgsbenden hebben, in goedvendheid en krijgsmoed, gedurig vorderingen gemaakt, waarop ik behagen schep uwe aandacht te vestigen. Het leger heeft daardoor nieuwe aanspraken op mijne belangstelling ver-worven. Er zullen u ontwerpen van wet worden voorgelegd, strekkende, om door billijke bepalingen het lot der militairen van elken graad en voor de verschillende omstandigheden, waarin zij geplaatst kunnen worden, te regelen. Ik beveel aan uwe aandacht het ontwerp van wet, in de vorige zitting aangeboden, tot vaststelling der militaire pensioenen en tot bepaling van hetgeen daarop regt geeft.

„ De ontwikkeling der verschillende takken van den openbaren rijkdom heeft op de inkomsten van den staat eenen gunstigen invloed uitgeoefend. De regering bevindt zich in staat, om de uitgaven van 1833 te bestrijden, en wel verre van op dit oogenblik nieuwe opofferingen van de ingezete-nen voor de dienst van 1834 te moeten vragen, is het haar mogelijk, om de lasten [opcenten] te verminderen, waardoor gedurende dit jaar de grond-belasting verhoogd is.

„ Eene schikking met de Bank, in hare hoedanigheid van algemeen kassier van het voormalige Koningrijk aangegaan, heeft geldsommen ter beschikking der Regering gesteld, waarvan zij onmiddelijk in het belang der schatkist gebruik heeft gemaakt, onder voorbehoudingen, waarin de algemeene maatschappij heeft toegestemd, en die geheel aan dezelver wensch, om het land van nut te zijn.

„ Het is zeer te wenschen, Mijne Heeren, dat uwe tegenwoordige zit-ting de herhaling van alle voorloopige regeling op het stuk der geldmidde-len moge voorkomen. Met dat doel zullen u de begrootingen onmiddelijk worden voorgelegd. Het onlangs afgeloopen onderzoek der uitgaven voor het loopende jaar zal de kamers in de gelegenheid stellen om de bekrachti-ging der uitgaven voor de dienst van 1834 te verhaasten. Hunne vader-landsliefde en hunne verlichte kennis zullen steeds eene wijze spaarzaamheid weten overeen te brengen met hetgeen voor een goed beheer noodig is.

„ Onze wetgeving op het stuk der geldmiddelen vereischt onderscheidene wijzigingen. Zij zijn niet uit het oog verloren. Bij den arbeid, tot welken zij aanleiding gegeven hebben, is op de wenschen en bedenkingen acht geslagen, die bij uwe beraadslagingen geuit zijn.

„ Het binnenlandsch beheer is met die orde gevoerd, die bij den voor-loopigen toestand der gewestelijke en gemeentelijke overheden mogelijk is. De definitive regeling, welke bij aan die bijzondere besturen geven zal, zal eene nieuwe regelmatigheid aan het algemeen bestuur bijzetten.

„ De Regering blijft standvastig alle openbare werken voorstaan, die tot de vermeerdering der algemeene welvaart kunnen bijdragen. Een uit-gebreid plan tot het aanleggen van middelen van gemeenschap, hetwelk reeds sap uw onderzoek onderworpen is, en waarover de ingestuurde berigten der voornaamste volken van den koophandel en de nijverheid, een helder licht verspreid hebben, zal weldra een onderwerp uwer beraadslagingen worden. De ingezetenen zullen daarbij groote voordeelen trekken, en zonder gemeenschappelijke arbeid ten aanzien van deze belangrijke zaak, zal van de hooge bezorgdheid der eerste Staatsmagten voor de materiele belangen des Koningrijks getuigen.

„ De kunsten hebben eene nieuwe vlugt genomen. Ook deze leveren onschatbare bouwstoffen voor een eigen volksbestaan op. Onze jaarboeken strekken tot getuigen van den schitterenden glans, dien de Belgische kunste-naars voorheen over hun vaderland verspreidden, en van de achting, welke zij het bij vreemden deden genieten.

„ Mijne Heeren, het is door hare goede trouw bij de onderhandelingen, dat de Regering buiten 's lands aanzien heeft verworven. Onze regten hebben daar ondersteuning gevonden. De onafhankelijkheid en de veiligheid, welke wij binnen 's lands genieten, moeten ons omtrent de toekomst, die het vaderland beschoren is, geruststellen, en ons met vertrouwen het einde onzer geschillen met Holland doen afwachten. Ik zal voortgaan met te waken, dat de regten van België, in overeenkomst met de ware belangen des Koningrijks, gehandhaafd worden.

„ Ik reken, Mijne Heeren, op die getrouwe en volmaakte medewer-king, die eene, uit den nationalen wil voortgesproten Regering, welke steeds de onwrikbare bedpeling koesterde, om daarin haren trem te vinden, regt heeft, van de vertegenwoordigers des volks te verwachten."

— De baron *de Stassart* is op nieuw bijna met algemene stemmen tot voorzitter van den Senaat benoemd.

— De Belgische kamers van vertegenwoordigers, heeft den heer *van Raikem*, voorzitter in het vorige jaar, wederom tot haren voorzitter benoemd.

— Volgens een Belgisch blad is de Graf *von Dietrichstein*, Oostenrijksch Gezant, den 9 November te Brussel aangekomen. De Baron *von Arnim*, Pruissisch Ambassadeur, werd den zelfden avond verwacht.

— Een ander Belgisch blad berigt, dat de maarschalk *Soult* zoo zeer in het nadeel genomen van de Fransche officie-ren, die in 1831 voorloopig in Belgische dienst zijn overgegaan, voorna-melijk het oogmerk zou hebben, om deze officieren in Belgische dienst benoemd te doen verblijven en België alzoo te noodzaken, deze vreemde officieren, ten gedeelte den Belgische in dienst te behouden. De maarschalk *Soult* zou zich echter, volgens dat blad, in zijne verwachting bedrogen zien, dewijl van een aantal van 88 officieren, in opgemelde termen val-lende, 86 bij het Fransch gouvernement om hunne terugroeping hadden aanzoek gedaan.

— De Polen, welke te Brussel wonen, hebben met verschillende andere inwoners dier stad besloten, om den 29sten dezer, de derde verjaring hun-ner omwenteling te vieren. Verscheidene liberalen zijn uitgenoodigd ge-worden tot dit feest, hetwelk in eene der zalen van het stadhuis plaats hebben, en waarbij de burgemeester zal voorzitten.

DORDRECHT den 15 November. Heden namiddag omstreeks 3 ure, is hier doorgereisd Z. K. H. de prins van Saksen-Weimar, zich uit het hoofd-kwartier naar 's Gravenhage begevende.

— BREDA den 15 November. Z. K. H. de Prins *van Oranje* is heden morgen langs deze vesting doorgereden, ten einde zich van Tilburg naar 's Gravenhage te begeven. Hoogstdezelve zal, naar wij vernemen, den 24sten dezer weder in het hoofdkwartier terug zijn.

PORTUGAL.

LISSABON den 2 November. Don *Pedro* is naar Lissabon teruggekeerd, en schijnt dus niet het voornemen te hebben eenen regtstreekschen aanval op Santarem te doen. — Een particulier brief uit Oporto, dd. 4 No-vember, is aangebragt, waarin berigt wordt, dat men aldaar overvloed aan leeftogt had, en dat de handel herleefde. De generaal *Stubbs*, welke, ter opsporing der Miguelisten, uit Oporto gerukt was, had er geene ge-vonden en was naar die stad teruggekeerd.

— Van Oporto luiden andere berigten, als volgt: Te Oporto wordt nog steeds over de zwakheid der bezetting geklaagd, vooral nadat dezelve onlangs werd verminderd. Op den 29n namelijk ontving de generaal *Stubbs* den last, om een gedeelte zijner troepen in te scheepen en naar Figueira te zenden, terwijl de overige eene beweging zuidwaarts moesten maken, om den veronderstelden opstand te Coimbra te onderdrukken. Aan het eerste gedeelte van dien last werd voldaan, en 1800 man, onder het bevel van den kolonel *Bento Franca*, vertrokken reeds den volgenden dag met stoom-schepen naar het zuiden. De generaal *Stubbs* plaatste zich vervolgens aan het hoofd der overigen, niet meer dan eene zwakke bezetting achterlatende, en trok den weg naar Coimbra op. Men kwam nog dienzelfden dag tot aan Carvalhos, het geheele land door troepen en inwoners vrijwel vindende, doch nauwelijks was de generaal *Stubbs* des avonds naar Oporto wedergek-eerd, het bevel over zijne magt aan den brigadier *Pachico* overlatende, of hij vernam, dat deze van alle zijden door eene geduchte overmagt werd aangevallen, en met vrij aanmerkelijk verlies naar Villa Nova de mijk had moeten nemen. De ingescheepte troepen hebben te Mira, niet ver van Coimbra aan de kust gelegen, eenige andere vaartuigen van Lissabon ko-mende, ontmoet, doch of dezelve in staat zijn geweest, iets met voordeel te ondernemen, wordt niet gemeld.

SPANJE.

Een berigt den 11 November te Parijs aangekomen, bevat het vol-gende: „ Het gerucht dat gisteren in omloop was nopens het eindelijk door de Fransche regering genomen besluit, om in de Spaansche aange-legenheid te interveniren, wordt heden bevestigd en heeft tot eene groote daling aan de beurs van heden aanleiding gegeven.

Men beweerde reeds de verschillende artikelen der interventie-akte te kennen, welke gisteren aan de vreemde Mogendheden zoude medegedeeld zijn. Maar hetgeen men deswegens verhaalde, was zeer uiteen loopende.

Men verzekerde dat het traktaat uit 11 artikels bestond; dat daarbij het bezetten van onderscheiden voorname punten in Katalonie en Navarre bedongen was enz.

Men gelooft dat het Fransch gouvernement het berigt van het door de Karlisten bemeesteren van St. Sebastiaan ontvangen heeft. Het garnisoen dezer stad bestond slechts uit 800 man, welke verpligt zijn geweest de plaats te ontruimen.

— De tijdingen dat de generaals *El Pastor* en *Cartagnac* tegen Victoria opgerukt, door de opstandelingen geslagen waren, wordt nader bevestigd; zij hadden de magt der laatsten niet zoo groot gemeend.

Tolosa is verlaten en in handen der Karlisten. Ook heeft zich een panische schrik van Irun meester gemaakt. De autoriteiten dezer stad zijn naar het Fransche grondgebied gevlugt; de generaal *Harispe* heeft terstond de noodige bevelen gegeven, om hun bescherming te verleenen. Men vraagt zich te Parijs of het alleen met dit oogmerk is, dat deze Generaal aan het hoofd van onderscheidene regimenten naar de grenzen is gezonden.

— De aartsbisschop van Leon zou eene proclamatie aan de Spanjaarden hebben uitgevaardigd, in welke hij hun als eenigen wettigen vorst Don *Carlos* aanwijst, en beveelt dat allen hem als zoodanig erkennen en bijstand verleenen. Het stuk zelve is door de dagbladen bekend gemaakt, doch aan deszelfs echtheid wordt getwijfeld.

— Men verzekert dat *Bourmont*, wiens briefwisseling met Don *Carlos* men onderschept heeft, en alle de officieren van zijn gevolg, door de Spansche regering voor vijanden der natie zijn verklaard geworden en daarom als krijgsgevangenen in hechtenis worden gehouden. Men voegt er bij dat het bevel gegeven is, om hen naar eene Spansche vesting over te brengen.

ITALIE.

NAPELS den 27 October. Het bevestigt zich, dat de Koning, op de tijding van den dood van *Ferdinand VII*, dadelijk op nieuw tegen de troons-opvolging ten gunste van de Infante *Izabella* geprotesteerd, en uitdrukkelijk de herstelling van de Spaansche troons-opvolging, zoo als zij door de Sallische wet bepaald was, verlangd heeft. Ons hof erkent alzoo de Infante *Isabella* niet als Koningin, en het heeft deze verklaring aan alle groote Europesche hoven doen mededeelen.

GROOT-BRITANNIE.

LONDEN den 4 November. Volgens berigten uit Madrid, zou de Koningin eene proclamatie hebben uitgevaardigd, bij welke de oude Cortes worden bijeen geroepen. Ook zeide men, dat de lasten van de schuldenaars des rijks in aanmerking genomen en hunne staat verligt zou worden.

Ook Don *Carlos*, zoo schrijft men van daar, is bezig, eene leening te openen, waarbij de Cortes-bons zullen erkend worden, met zegt dat *Ouvrard* eene leening van 150,000,000 frs. voor Don *Carlos* met huizen te Amsterdam, Weenen, Parijs en Londen op dezen grondslag gesloten heeft. De weinige huizen, die alhier in het bovenstaande gebeim deelen hebben hoog gespeculeerd en veel gekocht. De lage prijzen bedulden thans niets; dit, denkt men, wordt met opzet gedaan, om voordeelig te kunnen inkoopen.

— In een Engelsch dagblad leest men omtrent de Walvisch-visscherij het volgende: „Wij hebben kennis bekomen van sommige daadzaken, welke het opmerkelijke en uitgestrekte nut van de onlangs gedane reizen naar de Noordpool-zeeën, in een helder daglicht hebben geplaatst. Men heeft alle reden om te gelooven, dat, indien deze reizen niet waren ondernomen geworden, de walvischvangst, welke een kapitaal van een millioen in omloop brengt, welke een der beste leerscholen voor den zeeman is, en waar Hull, Peterhead, Lerwarberg en andere steden van het koningrijk hoofdzakelijk van afhangen, voor dit land zoude verloren zijn geweest. Voor onderscheidene jaren heeft er eene groote verandering plaats gegrepen in de gewoonten van deze opgezwollene dieren, welke de ondernemingen van de Engelsche en Schotsche kooplieden en zeelieden naar de Noordelijke zeeën, verlegen heeft. Toen de visscherij begon, waren de walvischen zoodanig aan menschelijke wond gedrijven in de golven, en hadden van hunnen kant een zoo groot vermoeden, en zij wisten zoodanig te ontkomen bij honderden gevangen. In weinige jaren echter, droeg de doodelijke herinneling welke zij ondervingen, hen naar meer verwijderde baaijen, van waar zij nooit weder terugkeerden naar de open zee, verre was van het land. Doch een onmetelijke oorzaak bevorderde hen ook niet voor hunne vijanden; zij werden vervolgd, en wel met zulk eene heviglheid, dat men berekend dat de Hollanders er 50,000 hebben vernield in weinige jaren. Terug trekkende voor hunne ruwelooze vervolgers, zochten zij eene schuilplaats tegen den geweer van het opwindgevend ijs, herwelk hunne woonplaats uitmaakte toen *Steerenga* zijn vermaard werk schreef. Hier werd het aanmerkelijk aantal van 1400 in een jaar gedood. Ten laatsten, ook weder van daar verdreven door de onophoudelijke vervolgingen, welke zij ondergingen, zijn zij onder het equinoctiaal ijs zelve geweken, alwaar de stoutste walvischvaarder hen niet durft vervolgen. Het gevolg hiervan is dat de Groenlanders-visscherij, welke te voren in zee werd uitgeoefend tusschen Groenland en Spitsbergen, ongenoeg is verlaten, en die visscherij zoude weldra geheel en al te niet zijn geloopen, indien kapitein *Ross* bij zijne eerste reize niet door de mussen is doorgedrongen, welke de ingang van Baffin's Baij zoo gevaarlijk maakte, en voor de walvischvaarders uitgestrekte zeeën heeft geopend, waarin te voren nooit gevischt is, en waarin die zeemonsters dikmaals in groote getalen worden gevonden. De meeste noordelijke gedeelten van Baffin's Baij, als ook Lancaster Sound, Regent's Inlet, enz., leveren nu groote visch-districten op, en al deze streken zijn ontdekt, of van nieuws naauwkeurig opgenomen, door de laatste zeevaarders, welke den weg geopend hebben voor de minder avontuurlijke vischers, en onder welken gewag dat de zeven met walvischen gevuld waren, de ijsheiling gebroken hebben, welke dikmaals sints de dagen van Baffin was overschreden, terwijl zij de kusten en schuilplaatsen zoo naauwkeurig beschreven, dat het grootste deel der gevaren van de reis zijn weggenomen. De meerdere kosten door de ontdekkingsreizen veroorzaakt, zijn alzoo sints lang vergoed geworden, behalve hetgeen men daardoor gewonnen heeft in aardrijkskundige kennis en ten nutte der wetenschappen."

— Uit Amerika wordt berigt, dat in de stad Mexiko de Cholera in 35 dagen tijds niet minder dan 22,000 slagtoffers in het graf gesleept heeft. Bij het vertrek der laatste berigten woedde zij nog steeds, maar was toen minder kwaadaardig en meer geschikt voor geneeskundige behandeling.

FRANKRIJK.

PARIJS den 1 November. Men meldt dat prins *Talleyrand* van zijn landgoed Valeçay opontboden is, en spoedig naar Londen weder zal keeren.

— Omtrent den geweezen Dey van Algiers wordt in de Fransche *Messager* gemeld: „Sommige bladen hebben alhier vermeld, dat de geweezen Dey van Algiers, op een, door hem met bestemming naar Alexandrie in Aegypte gehuurd, Oostenrijksch vaartuig, uit Livorno uitgezeild, zijnen weg onverhoeds had genomen en zich te Malta aan land had laten zetten. Hieruit maakten zij op, dat die Prins nimmer voornemens was geweest, zich naar Aegypte te begeven; en dat het steeds zijne bedoeling was geweest, zich meerder in de nabijheid zijner vroegere staten te vestigen, ten einde des te gemakkelijk zijn voordeel te kunnen doen, met de onlusten, die aldaar gestookt worden. Zonder dit te willen tegenspreken, gelooven wij eene bezere reden, voor zijn aan land gaan op Malta, te kunnen aangeven.

„De geweezen Dey heeft van Frankrijk en van den Onderkoning *Mehemed* de beschikking verzocht over een fregat, waarop hij, in persoon, met zijne vrouwen, gevolg en schatten, van Livorno naar Alexandrie zou kunnen overzeilen. Het is eerst na van beide kanten eene weigering bekomen te hebben, dat hij tot het huren van een Oostenrijksch koopvaardijschip besloten heeft.

„Intusschen was het gerucht van de voorgenomen reis in het Oosten bekend geworden. Zekere speculateurs, hoedanig er in den Archipel vele gevonden worden, lieten van dit oogenblik af niets ongemoeid, om verwe ten te komen, op welke wijze die reis geschieden zou. Zij vernamen, dat de gevraagde oorlogsvaartuigen geweigerd waren, en dat Zijne Hoogheid besloten had, zich op Gods genade op een koopvaardijschip te begeven.

„Meer was er niet noodig om deze gelukzoekende waereldburgers de mogelijkheid te doen beseffen, van de rijke prooi, die zich in hun zoo bekende wateren ging wagen, te bemagtigen. Ten gevolge van dit plan hadden eenige zeeschuimers post gevat, van den spoor en de laars van Italie af, tot aan de westpunt van Candia toe, eene breedte, welke men doorzeilt om zich van Sicilie en Malta naar Aegypte te begeven. De Dey is van dit plan onderrigt geworden en heeft hetzelve verijdeld door zich, op eene Engelsche bezitting te bergen. Hij heeft het Oostenrijksche vaartuig, herwelk hem zoo noodlottig had kunnen worden, afgedankt, en heeft thans van het Engelsch gouvernement een schip tot voortzetting van zijne reis verzocht.

„Men berekent dat *Hussein-Bey*, voor twaalf millioen, compranten en nagenoeg voor twintig millioen aan edele gesteenten en andere kostbaarheden met zich voert. Wellicht is deze begrooting te hoog, maar in alle gevalle was het eene smakelijke beet."

MENGELINGEN.

CITADEL VAN *BLAYE*.

Het vonnis van het Koninklijk Geregtshof van Bordeaux, bij hetwelk het Fransch Gouvernement nu onlangs veroordeeld werd, om aan eenen onder de regering van *Karel X* fungerende Kapitein der Garden, de Citadel van Blaye en toebehooren over te geven, of hem een jaarlijksch inkomen van 166,000 franken (*plus minus f* 47,700 Holl.) uit te betalen, heeft met regt de algemeene nieuwsgierigheid gaande gemaakt. Wij ontleenen uit de dagbladen van Bordeaux, de beschrijving dezer zonderlinge zaak, welke verre in de geschiedenis opklimt, doch daardoor niet minder belangrijk is.

Na de echtscheiding tusschen *Lodewyk VII* en de dochter der oude Hertogen van *Aquitanie*, werd Guienne het Hertogelijk eigendom van *Hendrik Plantagenet*, en dien ten gevolge Engelsche provincie. Toen maakte ook de aanhoudende burgeroorlogen het bezit der Citadel van Blaye van groot gewigt. Tot dus verre staat er in de geschiedenis geen *Grammont*, als Kommandant van Blaye bekend; alleen vindt men, dat deze vesting en de stad door *Dunois*, bastaard van *Orleans*, weder in het jaar 1451 onder den scepter van *Karel VII* werden gebragt.

Evenwel beweerde in 1540, dat is, negen jaren na deze overwinning door de Franschen op de Engelschen behaald, een Kamerheer van *Karel VII*, *François de Grammont*, dat hij sedert het jaar 1442 den Koning van Frankrijk als zijnen Heer erkend had, en dat hij na dien tijd, ten kasteel van Blaye, waarvan hij Heer was, onder zijn gezag had gebragt; maar dat toen ook, *ter belooning daarvan, hem eene andere stad en kasteel zou gegeven worden, met hoog, middel en laag regt, even zoo als die van Blaye geëxtorqueerd.*

Karel VII verklaarde dienvolgens bij opene brieven van den 9 Augustus 1450, dat hij in ruil tegen het kasteel, de burgvoogdij en het inkomen van Blaye, om voor altijd verbonden te zijn aan het domein van Guienne; en ter vergelding daarvan en in wederruil, aan *François de Grammont* over te dragen en af te staan, het kasteel, de burgvoogdij en grenzen van Orignac en Saint-Julien, in het land en graafschap Comminges en een gedeelte van den grond zijn domein Oyregave genaamd, met hoog, middelbaar en laag regt, en de leenen daarvan afhangende, die er van verbonden zijn.

Dit verdrag werd toen letterlijk nagekomen en *François de Grammont* in het bezit gesteld van zijne nieuwe domeinen; doch een jaar later, in 1481, herstelde *Lodewyk XI* den Burggraaf *Orte* in zijn domein Oyregave en het huis van Armagnac in zijn graafschap Comminges, ten spijt van het ruilingsverdrag door zijnen vader *Karel VII* aangegaan.

Vierentwintig jaren waren voorbij en *Lodewyk XI* stierf. Tot dien tijd had men geene schadeloosstelling gevraagd, geen klagt had zich laten hooren. Was het uit eerbied van den wil des Monarchen? Was het onmogelijk te handelen, om dat het huis van *Grammont* aan het spinrokken verviel? (zulmelijk, dat er geene mannelijke telgen waren), dit weet men niet.

In 1485 had *Karel VIII* naauwelijks den troon beklommen, of een zekere *Rogier*, Kamerheer des Konings, die met de dochter van *François de Grammont* in den echt was getreden, en heren naam, die minder onbekend dan den zijnen was, aangenomen had, diende den Koning een verzoekschrift in, zijn verlangen te kennen geevende, dat hem, tot vergelding van de stad en het kasteel van Blaye, andere overeenkomstige vergoeding daarvoor zoude worden gegeven en hem „*zijne gunst en milddadigheid welkelijk te willen schenken.*"

Op dit verzoekschrift van zijnen Kamerheer stond de Koning bij opene brieven van 26 November 1485 den gemaal der dochter van *François de Grammont*: „*bij wijze van provisie en tot zekerheid der heren vermeide zaken toe, de helft van het gewoontegeld* te *zouchoolpenningen* (1) *per pond, die van onzentwege geheven worden op de koopwaren van vreemde koopliêden, zoo wel op diegenen, welke onze stad Bayonne inkomen en uitgaan, als aan de Poorten van Saint-Jean-de-Luz, als mede de helft van 25 tournoi-stuivers, die van elke ton wijn geheven worden, komende uit gezegde stad en poorten van Bayonne, St. Jean-de-Luz en Cap-Breton enz. — tot dat wij hun genoegzame vergelding gegeven hebben voor de hier boven vermelde zaken, rechten, de gezegde helft zijnaard, tonnen-geldpenningen.*"

Deze opene brieven kwamen aan de teekenaren, welke bevondende dat *Rogier de Grammont* niet genoegzaam zijne regten bewezen had, weigerde gemelde brieven te registreren; eerst tien jaren later in Julij 1493, schreef de Koning op herhaalden aanzoek van *Rogier* aan de Kamer, over de bekenningen welke dezelve te registreren had, hebbende het alleen betrekking op eene provisie, die over geene hoofdzaak beslisse. De Kamer weigerde op nieuw en, zich voortbewegende meer naauwkeurig de brieven (of titels) van *Rogier de Grammont* te gaan, stond zij slechts aan zweerig genoeg toe.

(1) Zoo noemde men oertijds in Frankrijk de munt, die te Tours werd geslagen, en een vijfde minder waard was, dan die van Parijs. Tegenwoordig zegt men *tournois* van ponden, eene waarde van 20 stuivers (sous) hebbende; ter onderscheiding der ponden, livres parisis, die 25 stuivers (sous) gelden. Men zegt hen evenzoo van stuivers (sous), die eene waarde van 12 penningen, met onderscheiding van de Parijsche, die er 15 houden. *Livres tournois; Sous tournois; Double tournois.* Tegenwoordig is dit woord alleen in den Notarisstijl en in dien van het Palais-Royal in gebruik, dienende om de thans in Frankrijk gangbare munt te onderscheiden.

Lodewyk XII en *Frans I*, erkende dit provisioneel gebruik, hetwelk eerst regtelijk werd onder *Hendrik IV*, die den anderendaags van het gevecht van *Ivry*, „aan zijnen waarden en hartelijk beminden Neef (1) den Graaf *de Grammont*, Heer van Bidache, Gouverneur en Luitenant-Generaal in zijne steden Bayonne en andere omliggende landstreken" schreef. „Met regt moet gij deel nemen aan het feest, nu gij aan het gevecht hebt deel genomen," en plaatste hem aan zijne tafel, hetgeen bewijst dat *de Grammont's* te dier tijd zeer gezien waren aan het hof.

Onder deze regering, in 1597 en in een nieuw verzoekschrift van den Hoofsteden krijgsman, gaf het Parlement van Bordeaux, den 20den April een vonnis, bij hetwelk hem in dezelfde bewoordingen bepaaldelijk even als in de open brieven de eigendom van de belasting-regten (droits de Coutume) van Bayonne, Saint-Jean-de-Luz en Cap-Breton, wordt toegekend.

Twee eeuwen achtereen bleven de Graaf *de Grammont* en zijne opvolgers in het rustig bezit van de helft dezer douane-regten, en hadden zij even als de Koningen van Frankrijk bureaux van ontvangst, pachters, teekens en zegels met het familie-wapen; zij werden in deze wederherstelling niet gestoord, dan ten tijde van de scheidung der Engelsch-Amerikaansche kolonien van hun moederland, en van den oorlog, welke Frankrijk voeren moest om hunne onafhankelijkheid te bevestigen; ten gevolge van het berugte verdrag van Parijs vermeerderde een raadsbesluit van 14 Mei, het getal der vrije havens van het koningrijk, en op het rapport des ministers *Calmon*, „*hadden de stad en haven van Bayonne en die van Saint-Jean-de-Luz, benevens hun grondgebied volkomen vrijheid van scheepen en koopwaren van alle natien te ontvangen, en met alle vrijmoedigheid alle waaren van producten en koopwaren uit te voeren* (2)."

De bovengemelde belasting te Bayonne werd afgeschaft, en *Lodewyk XVI*. alzoo afstand doende van de helft der regten die daarvan kwamen, behield zich vóór, het huis van *Grammont* voor het overige gedeelte van denzelfs regten schadeloos te stellen; de Heer *Grammont* bedankte voor deze schadeloosstelling, en zich grondende op het genot der ontelbare goederen, waarvan hij voordurend eigenaar geweest was, vermeende hij regt te hebben, voor het respective vrucht-gebruik, dat het gouvernement van 1442 genoten had, met den Koning af te rekenen, en dat hij hierdoor alleen geregtigd was de betaling van 16,798,673 ponden of de inkomsten van eene jaarlijksche som van 276,312 ponden te vorderen; de zaak werd naar de Algemeene Raadkamer verwezen, en *de Grammont* gemagtigd voorloopig over eene som van 12,000 ponden per maand te beschikken.

Na vele andere discussien, wordt bij een raadsbesluit van 24 December 1786 bepaald, dat de schadeloosstelling in geld en niet in domeinen zal geschieden, en dat den Hertog *de Grammont* eene som van 4,240,000 ponden zal voorgeteld worden, onder voorwaarde dat die som geheel zoude worden besteed aan landerijen en andere vaste goederen, die onderhevig zullen blijven aan alle de lasten, waaraan in vorige tijden de goederen in Bayonne onderworpen waren enz.; het was in deze staat van zaken, dat de Hertog de aangeboden som weigerde, en de eerste revolutie uitbrak. Tot dien tijd was door hem de provisie van 12,000 ponden per maand ontvangen, maar de Staten-Vergadering wilde deze schuld niet erkennen, en bij besluit van den Staatsraad, d. d. 11 Julij 1790, werden 106,000 ponden en nog 200,000 bovendien, (om tot schadeloosstelling voor de oude ambtenaren te strekken,) de familie *Grammont* aangeboden, die, gedurende de zich snel opvolgende gebeurtenissen, besluiteloos zijnde, deszelfs hoop in de afgronden eener revolutie zag wegzinken, waarin het Koningschap zelve moest worden medegesleept.

Eerst in het vierde jaar der Fransche republiek eischte *Antoine de Grammont*, die toen geen Hertog maar burger was, de schadeloosstelling. Den 12den Germinal IXde jaar, deed hij andermaal aanzoek ter likwidering van de schuld; maar weldra verbood een dekreet van *Napoleon* eenige likwidatie toe te staan, onder dan van den 1sten Vendémiaire jaar V. De schuldvordering des Heeren *Grammonts* scheen, deze algemeene prescriptie niet te kunnen ontwijken; dat was echter zoo niet. Op Mevrouw *Dumarle*, Weduwe van *Antoine de Grammont*, volgen vooreerst de Graaf *Dumarle*, met volgende de heeren [illegible] van Frankrijk en voormalig Kapitein der lijfgarden onder de restauratie; laatstgenoemde bragt de oude schuldvorderingen weder ter tafel, doch niet alleen de Raad van Beznar, maar ook de Minister *de Villèle* wezen zijn verzoek van de hand. Niet geslaagd zijnde bij de administrative authoriten, vervoegt zich de Hertog tot de regterlijke magt.

Het pleitgeding is in 1829 voor de regtbank van Blaye gebragt, die na overweging van de feiten, welke wij hier beschreven hebben, verklaart den 24 Maart: „*Antoine de Grammont* niet ontvankelijk te zijn in zijnen eisch en conclusien, blijvende het aan hem vrij en onverlet, zich te wenden, daar en waar zulks regtens behoort, voor de betaling van de schadeloosstelling, die bepaald is ten voordeele van *François de Grammont*, en verbroederd hem in de kosten."

De familie *de Grammont* is van dit vonnis in appel gekomen voor het Koninglijk Gerregtshof, hetwelk het regt van eigendom des Hertogs *de Grammont* op de Citadel van Blaye heeft erkend.

---

(1) *Cousin.* Dit woord werd door de Fransche Koningen in hunne brieven veel gebruikt, om niet alleen de Prinsen van hun bloed, maar ook vreemde Prinsen, Kardinalen, Pausen, Hertogen en Maarschalken van Frankrijk, de Grooten van Spanje en eenige Heeren van het Koningrijk aan te duiden.

(2) Volgens artikel 8 van het Verdrag.

BEDIJDING.

Uit Bennik is onder andere uitgezeild J. G. Adriaan, naar Batavia.

De kof-kapitein *Anna*, Kapt. K. B. Boer, van New-Castle naar Schiedam, in Texel binnen, is aan schade aangetast, dat hij voor en bij de ingang moest ankeren, om hulp van een voorligter af te wagten, alvorens binnen te komen.

De Sicilianesche brik *Oasis*, Kapt. G. Campo, van Petersburg naar Palermo, in Terschelling binnen, heeft den 11 Nov. bij het binnenkomen in de haven het hoofd van het stuurboords anker door de boeg gekregen, en is daardoor ook weg geloopen, doch dienzelfde nacht weder teruggebragt.

Kapt. T. D. Leeuw, uit Noorwegen te Delfzijl gearriveerd, heeft ontvangen den brief van diens vrouw, van den 13 Nov., in zee opgenomen en te Delfzijl ingebragt de geheele equipagie van de te Berbice t'huis behoorende Engelsche schooner *James and Margaret*, met ballast, van Harbro naar Gotenburg; dezelve was, in de masten, zeilen, touwwerk enz. verloren te hebben, zwaar lek, door het volk verlaten geworden.

Het stoomschip *de Batavier*, Kapt. D. Dunlop, van London naar Rotterdam, is, volgens een brief van Brielle van den 14 Nov., door zware mist achter Oostvoorne gestrand, doch den volgenden middag door hulp van de loodsboot N°. 4, en een sloep, weder vlot geworden en naar Rotterdam opgevaren.

Het schip *Aurora*, Kapt. L. B. Jansen, van Oscende naar Weener, is den 6., en het schip *de 2 Gebroeders*, Kapt. W. H. Scheepmaa, van Amsterdam naar Hamburg, den 8 Nov. te Bremerhaven binnengeloopen.

Volgens een brief van Kapt. H. J. Schuring, voerende het schip *de Gedwigh*, van Amsterdam naar Riga, in date Bremerhaven den 10 Nov., was hij sedert lek en met verlies van zeilen, anker en touw, binnengeloopen, moest lossen.

Arrivementen: Te Bordeaux Kapt. O. Houwink, qq., en D. A. de Jong, van Harlingen, U. H. Bonger, H. van Veen Jr. en B. J. Bakker, van Rotterdam, en A. C. Hazewinkel, van Amsterdam; te Hull W. Bodch, van Rotterdam; te Nieuwharlingerzijl R. E. Boter, en te Bremershaven S. J. de Jonge en H. O. Jurgens, alle van Amsterdam.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

Amsterdam den 16 November 1833.

STAD AMSTERDAM.

Schuldbekentenissen 5 pCt. . . . . 96¼ à 96⅝

NEDERLANDEN.		Gbl.	PRUISSEN.	Gbl.
Werkel. Schuld 2½ pCt.	48⅞ à 49⅛	49⅛	Gdl. te *Lond.* 5 pCt.	— à —
Dito dito . 5	92⅝ à 93⅛	93⅛	Aand. van dito 1832 .	— à —
Rest. Uitg. dito . . .	— à —	—	SPANJE.	
Kans-Biljetten . . .	21⅝ à 22⅛	22⅛	Ct. bt. te *Amst.* 5 pCt.	56 à 56½
Amort. Sijndit. 4½ pCt.	86⅝ à 87⅛	87⅛	Idem . . . 3	36⅛ à 37⅛
Idem . . 3	69⅜ à 70⅛	70⅛	Gdl. *Lond.* 1822. 5	17⅝ à 18⅛
Geldl. 1830. . 5	100 à 100¼	—	Cert. Uitgest. Schuld .	11 à 11⅛
1831. . 6	— à —	—	OOSTENRIJK.	
Schatkist-Bill. 6	101⅛ à 102⅛	—	Obl. *Coll. & C°.* 5 pCt.	— à —
Loterijen . .	2⅝ — — à —	—	Certificaten . .	2⅛ — — à —
Hand.-Maats. 4½	94⅛ à 94¾	—	Neg. Metrijek 2½	91⅛ à 92⅛

DE PRIJS VAN DE BOTER AAN DE WAAG BINNEN LEYDEN.

Zaturdag den 16 November 1833.

De Versch gelegde Boter . . . . . *f* 30 tot *f* 33.
De vroeger gelegde Boter . . . . . 26 — 28.

LEYDSCHE SCHOUWBURG.

Op *Donderdag* den 21 November 1833, de LASTERAAR, Blijspel in 5 Bedrijven, naar het Hoogduitsch van *A. von Kotzebue*. — Na hetzelve: DE SCHOORSTEENVEGER PRINS EN DE PRINS SCHOORSTEENVEGER, *Tooneelspel*, in één Bedrijf, naar het Fransch. (*De aanvang te zes uren*).

*** LEYDEN den 13 November 1833. Op heden is alhier aan een plotseling toeval overleden Vrouwe J. M. DIOGNAT, Weduwe van den Wel Edel Gebr. Heere Mr. R. VAN OLDEN.

*** Gevoelig voor de algemeene deelneming mij en mijne Aanverwanten, bij het overlijden mijner geliefde Echtgenoote betoond, betuig ik, zoo voor mij als namens dezelven, door deze daarvoor mijnen welmeenenden dank.

LEYDEN 18 November 1833. J. J. QUANT.

*** BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN, zijn van meening, in het openbaar, met bewilliging van den Edel Agtbr. RAAD, AAN TE BESTEDEN:

1°. Het onderhouden en bemetselen van al de Slikkolken, Waterlozingen en Rioten, liggende in de Straten en Stegen binnen deze Stad; *voor den tijd van zes jaren.*

2°. Het schoonmaken en schoonhouden van al de Wateren, Grachten en Kanalen, rondom en buiten de Stad gelegen; mede *voor zes jaren.*

3°. Het onderhouden van het Trekpad langs de Vliet van de Nieuwesluis tot aan de Kuipbrug, getaek. met N°. 16; *voor den tijd van vijf jaren.*

4°. Het schoonmaken en schoonhouden van de Haarlemmervaart, van deze Stad tot aan de paal van Halfweg; *voor den tijd van zes jaren.*

Mitsgaders te VERHUREN:

5°. Het bezeilen met vrachten van Turf, Steen, Hout, Graan, van de nedergelegde Veerwal naar de Hoogevaardspoorte; *voor den tijd van één jaar.* Hebbende dit Land eene grootte van den omtrek van 10 roeden.

En zulks op het Raadhuis binnen gemelde Stad, op Maandag den 25 November 1833, des voormiddags ten 12 ure."

Zullende de Bestekken van heden af, van des morgens 10 tot namiddags 4 ure, (uitgezonderd de Zondagen) ter lezing liggen bij de *Stads Secretarij*, door wien ook de noodige opheldringen en aanwijzingen zullen worden gegeven.

*** De Schepenschers in den ouden boedel van Invent. aanvaarden Boedel van wijlen HERMANUS LEYSING, in leven *Peer-arts en Smid*, te Oegstgeest, en van mede wijle MARIA MAARSCHALK, in den tijd echte Lieden; worden, namens den Voogd over de minderjarige Kinderen van evengenoemde echte Lieden, uitgenoodigd tot het bijwonen eener comparitie ten huize van C. VAN DINTEREN, in het Logement *de gouden Engel*, op de Mare te Leyden, op Maandag den 25 November 1833, des voormiddags ten elf ure, ten einde omtrent gemelden Boedel zoodanig te beslaten als zal worden geoordeeld te behooren.

*** Er wordt tegen Mei aanstaande, binnen Leiden te HUUR gevraagd voor twee gehuwde burger Lieden, zonder Kinderen, eene kleine reine en gerieflijke WONING, liefst met twee benedens- en twee boven-Kamers. Adres, met brieven *franco*, onder de letters V. N., aan den Heer BRESSER, op de Mare, te Leiden bekend.

*** J. W. van LEEUWEN, Boekverkooper op de Breedestraat te Leyden, zal op Morgen, Dingsdag den 19 November, en vier volgende dagen, ten zijne huize verkoopen: Eene aanzienlijke Verzameling van BOEKEN, in onderscheidene Talen en takken van Geleerdheid; meerendeels nagelaten door den Wel-Eerwaardigen Heer J. T. KLOPPENBORG, *R. C. P. en Pastoor te Zwaag*, en de Wel-Edele Heer P. VAN DER VELDE, *S. S. Theol. Lect. te Cruisingen*. Waarvan de Catalogus à 20 cents, wordt uitgegeven. Heden is alles voor een ieder te zien.

*** J. VISSELING en H. WESSELING, Makelaars, zullen op Vrijdag den 22 November 1833, des namiddags ten half vier uren, te Amsteram in *de witte Zwaan*, op den Nieuwendijk, presentgoren te verkoopen: Eene extra mooije partij Dennen Roudhouten en Greenen, een extra mooije partij Eikenhout, en andere HOUTWAREN. Liggende als bij Notulen wordt aangewezen, die aan het Kantoor van BONTEKOENING en AUKES te bekomen zijn.

NB. DEZE VEILING ZAL VOOR DIT JAAR DE LAATSTE RHIJNSCHE VEILING ZIJN.

*** Op Woensdag den 27 November 1833, des voormiddags ten 10 ure, OPENBARE VERKOOPING, op *Regterlijke autoriteit*, ten huize van WILLEM KNIGHT, in de Herberg *de ronde Linde*, te Oegstgeest, van: N°. 1. Een HUIS, SCHUUR, ERF en TUINTJE, staande en gelegen aan de Hoogemorsch, omtrent de paal van 500 roeden, onder Oegstgeest; het Huis gemerkt met N°. 109 *a*, *b* en *c*, wordende in drie partijen bewoond. — En N°. 2. Eene partij WEI- en HOOILAND, gelegen in twee stukken, aan de Hoogemorsch, onder Oegstgeest, groot 1 bunder 14 roeden en 40 ellen. Breeder bij billetten omschreven en andere informatien te bekomen ten Kantore van den Notaris KONING, te Warmond.

Bij de Wed. ANTHONY en KLOPPER en ZOON, te Leyden